

Biuletyn

Myśli Instytucjonalnej

Drodzy Czytelnicy!

Zbliża się koniec kolejnego roku akademickiego i—co za tym idzie—chwila oddechu od dydaktyki połączona (zazwyczaj) ze wzmożonym wysiłkiem badawczym i twórczym. Zanim jednak wszyscy oddamy się tym nieuchronnym obowiązkom świata akademickiego składamy na Wasze ręce kolejny (dziesiąty już!) numer naszego Biuletynu wypełniony rekomendacjami książkowymi oraz relacją z ciekawej konferencji. Jest to również dobra okazja do przedstawienia kilku szczegółów z planowanej aktywności naszego Forum.

Przede wszystkim przygotowania do drugiej konferencji Forum są już dalece zaawansowane. Niedawno wystosowaliśmy oficjalny *Call for Papers*, którego dystrybucją w Polsce zajęło się Forum, natomiast na arenie międzynarodowej skorzystaliśmy z sieci kontaktów partnera konferencji World Interdisciplinary Network for Institutional Research, co (mamy nadzieję) przeloży się na wysokie umiędzynarodowienie tego wydarzenia. Tematem konferencji pozostają wyzwania XXI wieku i rola instytucji (i szerzej—myśli instytucjonalnej) w ich przewyżczeniu. Wygłoszenie wykładów wiodących potwierdzili prof. Laszlo Csaba i prof. Geoffrey Hodgson. Pozyskaliśmy także trzeciego mówcę, prof. Clausa Thomasbergera, uznanego badacza myśli Karla Polanyi'ego. Potwierdzamy też, że gościć nas będzie Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie. Prosimy o przesyłanie abstraktów do końca lipca i zgłaszanie uczestnictwa do końca listopada br. (więcej szczegółów na stronie www.forummi.pl). Jednocześnie zwracamy się z prośbą do wszystkich Forumowiczów o jak najszerwsze reklamowanie tego wydarzenia!

Ponadto zachęcamy również do uczestnictwa w „branżowej” konferencji z cyklu „Instytucje w teorii i praktyce”, która odbędzie się w dniach 25-26 września w Poznaniu. Jej gospodarzem będzie prof. Marek Ratajczak wraz z Katedrą Makroekonomii i Badań nad Rozwojem Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Termin zgłoszeń na konferencję mija 15 czerwca br.

A tymczasem pozostaje nam życzyć wszystkim owocnego lata!

Redakcja

Serdecznie zapraszamy do uczestnictwa
w drugiej **konferencji** Forum Myśli Instytucjonalnej organizowanej
we współpracy z World Interdisciplinary Network for Institutional Research pt.

INSTITUTIONS AND SURVIVAL SOCIAL ORDER FOR 21ST CENTURY

Konferencja odbędzie się w dniach **20-21 lutego 2020 roku**
w murach Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Przemówienia programowe wygłoszą prof. **Laszlo Csaba** (Corvinus University in Budapest), prof. **Geoffrey Hodgson** (Loughborough University London, WINIR) oraz prof. **Claus Thomasberger** (International Karl Polanyi Society, Berlin University of Applied Sciences).

Więcej informacji na temat konferencji oraz bieżące komunikaty można znaleźć na stronie www.forummi.pl w zakładce Konferencje i seminaria.

W numerze:

Rekomendacje i omówienia	2
Publikacje i wydawnictwa	4
Forum na konferencji we Wiedniu	7
Konferencje, spotkania, wydarzenia	8

Rekomendacje i omówienia

Maciej Miszewski

We wcześniej publikowanych w „Biuletynie” rekomendacjach omawiałem książki związane bezpośrednio z nurtem współczesnej myśli instytucjonalnej. W obecnym przypadku związek ten jest raczej pośredni, ale nie mniej istotny. Przedstawione w poprzednim numerze „Biuletynu” omówienie tej pracy przedstawione przez samą autorkę takiego związku nie sygnalizuje. Zamierzam zaprezentować tu zatem odmienny od autorskiego sposób widzenia treści zawartych w tej pracy. Warto sobie uświadomić przy tej okazji, że każdy autor publikujący swoje przemyślenia ponosi ryzyko, iż będą one interpretowane niekoniecznie w zgodzie z jego pierwotnymi intencjami. Autorka omawianej książki również doświadcza tego ryzyka.

Zatem, do rzeczy. Formalnie rzecz biorąc, mamy tu do czynienia z rozprawą pisaną w konwencji historii myśli ekonomicznej, opisyującą narodziny, losy i współczesny status jednego z najczęściej przywoływanych i równie często przyjmowanych jako milczące założenie, modeli ekonomicznych. Rzecz jasna, ta książka jest tym również. Jest niezwykle rzetelnie – w oparciu o rozległą bibliografię – napisana. Wywody są spójne i powiązane logicznie. Zostanie to zapewne docenione przez recenzentów w czekającym autorkę postępowaniu habilitacyjnym.

Ja jednak chciałbym dotknąć takich punktów przedstawionych w pracy rozważań, które wobec realizacji głównych celów pracy stanowią jak gdyby dodatkowy bonus, ujawniający się dopiero przy bliższym oglądzie. Wydają się one ważkie z punktu widzenia poszukiwań nowego paradygmatu ekonomii, z czym współcześnie mamy do czynienia. J. Dzionek-Kozłowska dokonuje – niejako przy okazji – dość gruntownej dekonstrukcji stereotypów zaszczerpionych w umysłach ekonomistów przez nurt neoklasyczny i jego neoliberalnych kontynuatorów. Precyzyjnie przedstawia stanowiska szeregu nurtów heterodoksyjnych, przy czym nurt instytucjonalny nie został bynajmniej jako szczególnie wyeksponowany. Przeprowadzenie krytyki licznych tez, odziedziczonych po ekonomii neoklasycznej, dowiedzenie, iż w istocie szeregu stereotypów nie sposób obronić, stwarza wolną przestrzeń dla dociekań i poszukiwania rozwiązań dla stojących przed ekonomią problemów, których zakwestionowane rozwiązania powinny zostać zastąpione nowymi.

Dla osób chcących stosować w badaniach ekonomicznych podejście instytucjonalne roz-

prawa J. Dzionek-Kozłowskiej jest swoim wyzwaniem – oto zostało oczyszczone dla nich pole problemowe – warto byłoby zatem próbować je zagospodarować, stosując właściwy nam (instytucjonalny) sposób rozumowania i postrzegania rzeczywistości społeczno-gospodarczej.

Wiele do myślenia daje już nieco przewrotna główna teza pracy, wedle której „(...) model homo oeconomicus wykazuje niezwykłą odporność na krytykę”. Wywody autorki pokazują jednak, że nie tyle odporny na krytykę jest rozpatrywany model, co środowisko jego zwolenników. J. Dzionek-Kozłowska podkreśla, iż odrzucenie tego modelu wiąże się z podważeniem podejścia dominującego w głównym nurcie badań ekonomicznych. Ponadto, „(...) przy ujęciu zakładającym powszechność racjonalnego dążenia do maksymalizacji użyteczności lub preferencji, teorie na nim oparte są niefalsyfikowane, gdyż nie ma takiego stanu rzeczy, który można byłoby uznać za sprzeczny z założeniem o maksymalizacji użyteczności” (s. 12). Waga cytowanego stwierdzenia stanie się bezsporna, jeśli uświadomimy sobie, że tzw. ekonomia głównego nurtu opiera się na modelu homo oeconomicus i przyjmuje – we współczesnych swoich wersjach – takie właśnie założenie. W tej kwestii autorka wspiera się uwagami G.M. Hodgsona, który analizom opierającym się na funkcjach użyteczności zarzuca milczące przyjmowanie, że „(...) ludzie rodzą się z zaawansowaną, ustaloną już funkcją meta-preferencji” (s. 125).

Przypisywanie jednostkom gospodarującym konsekwentnego dążenia do maksymalizacji korzyści daje się również krytykować z pozycji feministycznych. Ilustracją takiego podejścia może być stwierdzenie, iż „(...) zarówno wartości szczególnie cenione przy prowadzeniu aktywności gospodarczej na rynku, jak i wartości cenione w naukach ekonomicznych są kulturowo powiązane z obrazem męskości” (s. 140). Znajdujemy tu także prezentację koncepcji „ekonomii tożsamości” autorstwa G.A. Akerlofa i R.E. Kranton. „Właściwy każdej jednostce zestaw ról definiuje jej tożsamość społeczną, a potraktowanie tego elementu jako istotnego z punktu widzenia podejmowanej przez ludzi aktywności gospodarczej tłumaczy określenie tego nurtu mianem ekonomii tożsamości” (s. 161). Role, o których tu mowa, stanowią w istocie efekt

Joanna Dzionek-Kozłowska:
Model homo oeconomicus. Geneza, ewolucja, wpływ na rzeczywistość gospodarczą.
Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego,
Łódź 2018,
ss. 266.

nałożenia na siebie szeregu instytucji nieformalnych (np. obyczajów związanego z rodzajem podejmowanej pracy i uprzedzeniami wyniesionymi ze środowiska domowego). Jednocześnie w procesie swego utrwalania się owe role stają się kolejnymi instytucjami wzbogacającymi społeczną architekturę danej społeczności. Choć autorka nie podkreśla tego, mamy tu do czynienia z wycieczką na grunt ekonomii instytucjonalnej.

Jednym z najciekawszych wątków omawianej pracy jest polemika z pozytywistycznym modelem poznania naukowego podjęta przy okazji rozważań nad wpływem modelu homo oeconomicus na życie gospodarcze. Autorka stwierdza, że brak bodźców dla szerszej refleksji na temat wpływu teorii ekonomicznych i tworzących je ekonomistów na rzeczywistość gospodarczą wynika z przyjęcia „postawy neutralności wobec przedmiotu badań”. Tymczasem „(...) w naukach społecznych problematyczna jest już sama zdolność badacza do odgrywania roli niezależnego, neutralnego obserwatora porządku społecznego, którego, chcąc nie chcąc, pozostaje on częścią” (s. 170).

J. Dzionek-Kozłowska kwestionuje zresztą sam schemat bezpośredniego wpływu teorii ekonomicznej na politykę. Chodzi „(...) nie tyle o to, w jakiej sytuacji teoria ekonomiczna wpływa na politykę gospodarczą, ale raczej o to, w jakim przypadku dana koncepcja proponowana przez teoretyków ekonomii ma szansę stać się podstawą do kształtowania polityki gospodarczej” (s. 173). Wybór takiej koncepcji, jeśli w ogóle ma miejsce, nie dokonuje się przy tym wcale wedle kryterium skuteczności proponowanego rozwiązania. Nie można bowiem liczyć na to, że „(...) decydenci mają szeroką wiedzę o tym, jakie praktyczne konkluzje wynikają z poszczególnych teorii eko-

onomicznych i są w stanie a priori oszacować skuteczność poszczególnych proponowanych im rozwiązań”. Dodatkowo musieliby być jeszcze w stanie „(...) ocenić wagę tych wszystkich czynników pozaekonomicznych, których ekonomiści nie uwzględniają w swoich modelach, a które mogą wpłynąć na ostateczny rezultat” (s. 173). Autorka wskazuje też, że to, co decydenci skłonni będą uznać za postępowanie racjonalne, zależy nie tylko od wskazanych wyżej, nierozpoznawalnych do końca skutków podejmowanych działań, ale przede wszystkim od stawianych przez polityków celów (a więc tego, jaką kategorię przyjmuje się za przedmiot maksymalizacji).

Przedmiotem krytycznej analizy jest też w omawianej książce kwestia przekładalności indywidualnie osiąganych korzyści (zysków) na wzrost dobrobytu społecznego. Podniesione zostają tu m.in. wątpliwości co do założenia suwerenności konsumenta, bez którego związek pomiędzy korzyściami materialnymi a dobrostanem (jednostki, a tym bardziej społeczności) zostaje podważony.

Walorem książki – zwłaszcza z punktu widzenia słabiej orientującego się w problemach metodologicznych czytelnika – jest bogactwo przywoływanej i przytaczanej literatury. Autorka nie eksponuje zbyt ostro swych poglądów w szeregu kontrowersyjnych kwestiach, ograniczając się do przemyślanego i sugerującego jej stanowisko doboru cytatów i przywołań. Zaprezentowany przez nią wachlarz zagadnień jest szeroki, obejmując m.in. zagadnienie recepcji teorii ekonomicznych jako rezultatu działań edukacyjnych. Wszystko to sprawia, że lektura „Modelu homo oeconomicus” może inspirować, podsuwając chętnym czytelnikom tropy nowych rozważań, poszerzających ich rozumienie ekonomii i pobudzających rozwój naszej dyscypliny.

Serdecznie zapraszamy do uczestnictwa w trzeciej **konferencji** z cyklu

INSTYTUCJE W TEORII I PRAKTYCE

Konferencja odbędzie się w dniach **25-26 września 2019 roku** w Poznaniu, a jej gospodarzem będzie **Katedra Makroekonomii i Badań nad Rozwojem Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu**. Współorganizatorami konferencji jest Katedra Ekonomii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Katedra Mikroekonomii i Ekonomii Instytucjonalnej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Formularz zgłoszeniowy oraz szczegółowe informacje o konferencji można znaleźć na stronie <http://instytucje.org>

Publikacje i wydawnictwa

Michał Pietrzak, *Fenomen spółdzielni rolników. Pomiędzy rynkiem, hierarchią i klanem*. Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2019, ISBN 978-83-8102-191-3, ss. 392.

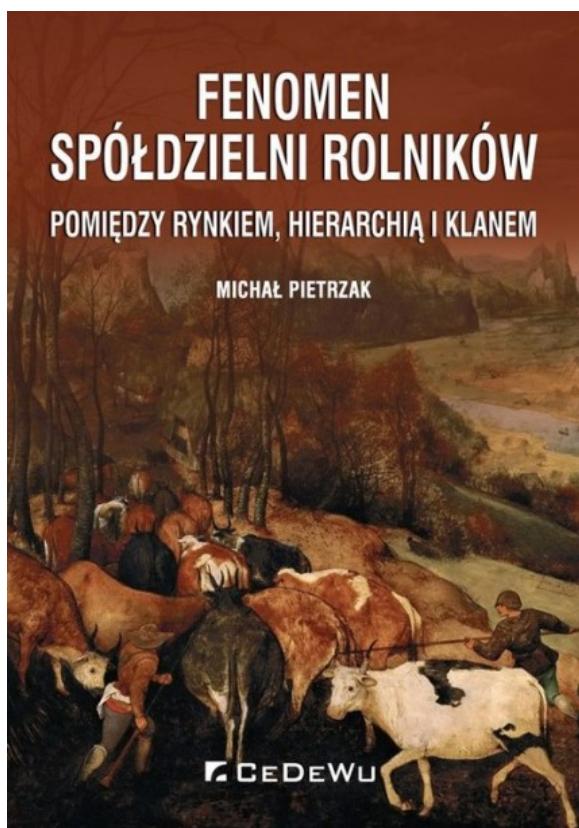
Fenomen kooperacji rolników w formie spółdzielni jest intrygującym przedmiotem refleksji naukowej, obecnej i rozwijanej od wielu lat w literaturze ekonomicznej krajów zachodnich. Po przemianach systemowych w Polsce rola spółdzielni, w tym również w rolnictwie (w poprzednim ustroju intensywnie wspierana, a czasem wręcz narzucana) drastycznie zmalała. W tym kontekście, nie dziwi szczególnie fakt, że po transformacji tematyka spółdzielczości niejako „wypadła” z głównego obiegu myśli ekonomicznej w Polsce. W polskiej literaturze brakowało możliwie szerokiego ekonomicznego ujęcia istoty i uwarunkowań funkcjonowania spółdzielni. Celem jaki przyświecał powstaniu **monografii Michała Pietrzaka pt. *Fenomen spółdzielni rolników – pomiędzy rynkiem,***

hierarchią i klanem było wypełnienie tej luki poprzez zaprezentowanie spółdzielni rolników jako fenomenu, hybrydy koordynacji rynkowej, hierarchii i klanu – z uwzględnieniem kluczowych współczesnych kierunków myśli ekonomicznej.

Książka składa się z **trzech części**. Część pierwsza poświęcona jest **neoklasyicznemu podejściu do spółdzielni rolników**. Część druga zawiera próbę alternatywnego spojrzenia na spółdzielnię, tj. z **perspektywy nowej ekonomii instytucjonalnej**. W szczególności podjęto problem koordynacji transakcji pod parasolem różnych instytucji koordynujących: rynku, hierarchii oraz hybryd,

do których zaliczają się spółdzielnie. Mogą być one atrakcyjnym rozwiązaniem, w sytuacjach istotnych zawodności rynku, ale kiedy pełna integracja pionowa byłaby zbyt kosztowna. Jednak powołanie i funkcjonowanie spółdzielni nie jest bezproblemowe – ograniczenia kompletności uprawnień własnościowych (transferowalności i wyłączności) są przyczyną problemu horyzontu i jazdy na gapę. Z kolei współdzielenie uprawnień własnościowych oraz ich separacja (rozdzielenie własności od zarządzania) – w połączeniu z brakiem transferowalności są źródłem kosztów związanych z kolektywnym podejmowaniem decyzji, kosztów agencji oraz problemu portfela.

Trzecia część książki poświęcona jest ujęciu **spółdzielni jako systemu, a zwłaszcza spojrzeniu na nią, jako na szczególnego rodzaju system – organizację**. Porównano mechanizmy koordynacji stosowane na rynku i w hierarchiach/biurokracjach, ale także – we wspólnotach społecznych, tzw. klanach i na tym tle przedyskutowano rozwiązania spółdzielcze. Warunkiem trwałości i rozwoju organizacji jest quasi-stacjonarna równowaga – w spółdzielniach szczególnie istotna jest równowaga pomiędzy zawodnościami rynku a zawodnościami organizacyjnymi oraz pomiędzy dążeniem do wykorzystania ekonomii skali a zapotrzebowaniem na altruizm i zaufanie jako czynników zabezpieczających transakcje. W monografii wykazano, że współczesne wyzwania wobec agrobiznesu mogą zakłócić równowagę niezbędną dla istnienia i skutecznego funkcjonowania spółdzielni. Spółdzielnie stoją przed koniecznością adaptacji do środowiska wywierającego presję na wzrost skali, który to wzrost może jednak istotnie zaburzyć quasi-stacjonarną równowagę tych silnie zakorzenionych społecznie (rola altruizmu i zaufania) organizacji.

problem koordynacji transakcji pod parasolem różnych instytucji koordynujących: rynku, hierarchii oraz hybryd,

Renata Pęciak, *Francuskie podejście regulacyjne we współczesnej teorii ekonomii*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2019, ISBN 978-83-7875-526-5, ss. 236.

Podejście regulacyjne rozwija się od lat 70. XX w. w nurcie ekonomii heterodoksyjnej. W monografii, która jest pogłębionym studium teoretycznym tego kierunku badawczego, przyjęto perspektywę francuskiej szkoły regulacji. Głównym celem monografii była próba syntetycznej prezentacji i analizy dorobku teoretycznego francuskiej szkoły regulacji, a w sposób szczególny, wyjaśnienie ewolucji programu badawczego regulacjonistów.

Geneza podejścia regulacyjnego jest związana z koniunkturą gospodarczą lat 70. będącą konsekwencją kryzysów, które wstrząsnęły gospodarkami wysoko rozwiniętymi. Program badawczy regulacjonistów krystalizował się w odpowiedzi na wyzwanie na gruncie teorii ekonomii i praktyki gospodarczej, którym było poszukiwanie wyjaśnienia bezprecedensowej powojennej prosperity oraz przyczyn załamania koniunktury. Zbadanie relacji między funkcjonującą gospodarką kapitalistyczną a immanentnymi sprzecznościami kapitalizmu przejawiającymi się w kryzysach stało się podstawowym celem badań regulacjonistów.

Pojęcie regulacji uczyniono podstawową kategorią ekonomiczną. Regulacja wkracza poza formy regulacyjnego oddziaływania państwa na procesy gospodarcze, a także poza wymiar stricte ekonomiczny przyjmowany przez ekonomię angloamerykańską. Pojęcie to jest rozumiane szeroko, jako zespół mechanizmów, które oddziałują zarówno na struktury ekonomiczne, jak i obowiązujące stosunki społeczne. Obejmuje wszelkie działania, których celem jest dynamiczny proces dostosowania produkcji i popytu społecznego. Dotyczy więc zarówno realizowanej przez państwo celowej regulacji, która oddziałuje na zachowania podmiotów gospodarczych, regulacji rynkowej, ale również dostosowań instytucjonalnych systemu ekonomicznego i społecznego. Z kategorii regulacji wywiedziono kategorię, jaką jest sposób regulacji. Sposób regulacji jest zespołem procedur oraz zachowań zbiorowych i indywidualnych, który za pośrednictwem podstawowych form instytucjonalnych zmniejsza istniejące sprzeczności oraz kształtuje względnie trwałe i stabilny system gospodarki kapitalistycznej w długim okresie.

Program badawczy proponowany w ramach podejścia regulacyjnego uległ ewolucji. Znaczący wpływ na ten proces ma przenikanie się różnych teorii heterodoksyjnych: na początku marksizmu, następnie wpływów postkeynesistów, instytucjonalistów, a w późniejszej również ekonomii ewolucyjnej. W początkowym okresie przedmiotem badań regulacjonistów była próba wyjaśnienia przyczyn kryzysów, które są nieodłączną cechą gospodarek kapitalistycznych. W różnym stopniu za Johnem Maynardem Keynesem, Karlem Polanyiem i Karolem Marksem przyjęto założenie, że żaden mechanizm nie prowadzi automatycznie do równowagi, zaś rynek, szerzej kapitalizm, nie podlegają procesom samoregulacji. W przeciwieństwie do keynesistów w analizie uwzględniono kontekst historyczny, a w przeciwieństwie do teorii marksowskich przyjęto, że w ramach systemu kapitalistycznego istnieje możliwość przewyciężenia kryzysów. Za postkeynesistami (a także za szkołą *Annales*) przyjęto perspektywę długookresową, przesuwając akcent z decyzji konsumpcyjnych na decyzje produkcyjne.

Pierwsze badania regulacjonistów pozwoliły zidentyfikować fordowski sposób regulacji, który od połowy lat 40. XX w. do lat 70 generował warunki *golden age of capitalism*. System ten regulacjonisci wyjaśniali specyficzną konfiguracją form instytucjonalnych, w której determinujące znaczenie miały stosunki płacowe obok silnie interwencyjnego państwa. Konfiguracja ta pozwoliła wygenerować trwałe warunki dla długookresowego wzrostu i ekspansji *welfare state*.

Od początku badań regulacjonisci położyli silny akcent na kontekst instytucjonalny, przyjmując, że stosunki ekonomiczne są osadzone w społeczno-instytucjonalnej rzeczywistości, dlatego muszą być analizowane w tym kontekście. Wszystkie zachodzące zjawiska stanowią wynik interakcji między jednostkami i obowiązującymi w danej przestrzeni historyczno-geograficznymi stosunkami społecznymi, które z natury swojej są sprzeczne i konfliktogenne.

Przypisanie fundamentalnej roli formom instytucjonalnym sprawiło, że podej-

ście regulacyjne otworzyło się na debatę instytucjonalną. Regulacjoniści, podobnie jak instytucjonalni, zaproponowali analizę ekonomiczną, której punktem wyjścia są instytucje, rozumiane jako reguły gry społecznej odnoszące się do zwyczajów, wierzeń, przekonań, praw oraz regulacji państwa, które determinują zachowania podmiotów gospodarczych, gwarantując w ten sposób regulowanie konfliktów i reprodukcję społeczną. W porównaniu z instytucjonalizmem cechą dystynktywną podejścia regulacyjnego jest, inspirowane doktryną marksowską, akcentowanie sprzeczności i antagonizmów jako immanentnych dla systemu gospodarki kapitalistycznej. Regulacjoniści odrzucili przyjętą przez ekonomię neoklasyczną harmonię interesów realizowanych w warunkach doskonałej konkurencji, podkreślając istnienie endo-

spontaniczny, w wyniku gry podmiotów gospodarczych czy też z inicjatywy państwa. Regulacjoniści wskazali pięć podstawowych form instytucjonalnych, tj. stosunki płacowe, konkurencja, pieniądz i system pieniężny, państwo, a także integracja z systemem międzynarodowym. W danym okresie dany sposób regulacji zależy od konfiguracji tych form instytucjonalnych, tj. układu instytucjonalnego. Ważnym kierunkiem badań regulacjonistów jest poszukiwanie nowego sposobu regulacji, który pozwoliłby, podobnie jak w okresie powojennym, wygenerować warunki długookresowego wzrostu. Poszukiwanie spójnych warunków wzrostu doprowadziło regulacjonistów do sformułowania hipotezy zakładającej różnorodność kapitalizmów.

W monografii wykazano, że regulacjoniści dokonali zasadniczej korekty początkowych ram teoretycznych. Aparat pojęciowy użyteczny do interpretacji wzrostu i kryzysu systemu fordowskiego okazał się niewystarczający do analizy nowych procesów i zjawisk społeczno-gospodarczych. Chociaż fundamentalna aparatura pojęciowa zasadniczo odwołuje się do tych samych koncepcji bazowych, ewolucji uległy zarówno program teoretyczny regulacjonistów, jak i obszar badawczy, w którym uwzględnione zostały nowe rodzące się zjawiska i nowe teorie ekonomiczne.

Dokonano również próby analizy krytycznej i prospektywnej francuskiego podejścia regulacyjnego. Zaproponowano periodyzację ewolucji programu badawczego regulacjonistów, a także wskazano najważniejsze dylematy odnoszące się do kwestii terminologicznych oraz epistemologiczno-metodologicznych, przed którymi stoi francuska szkoła regulacji.

Regulacjoniści umieszczając swoje badania w szerokim kontekście społecznym i instytucjonalnym proponują alternatywny program badawczy, który wzbogaca współczesną teorię ekonomii o nowe ujęcie i nowe interpretacje, a przede wszystkim o analizę, która przybliży teorię ekonomii do rzeczywistości gospodarczej.

nicznych sprzeczności oraz konfliktów w stosunkach między podmiotami. Zaproponowana przez nich interpretacja instytucji, a dokładnie form instytucjonalnych, uwzględnia te fundamentalne sprzeczności. Formy instytucjonalne są wynikiem stosunków opartych na sile między zorganizowanymi podmiotami społecznymi, których interesy są rozbieżne. Stanowią konstrukt społeczny, gdyż pojawiają się jako rezultat procesu mediacji, której celem jest rozwiązywanie istniejących konfliktów na drodze ustanawiania kompromisów.

Formy instytucjonalne pozwalają na regulację systemu społeczno-ekonomicznego i na relatywną homogeniczność indywidualnych zachowań podmiotów ekonomicznych. Sprzyjają koordynacji działań bez względu na to, czy działania te powstają w sposób

Forum na konferencji we Wiedniu

Sławomir Czech

W dniach 3-5 maja br. miało miejsce niezwykle interesujące wydarzenie poświęcone współczesnemu odczytaniu myśli Karla Polanyi'ego, w którym wzięła udział niewielka delegacja naszego Forum. Mowa o konferencji zorganizowanej przez International Karl Polanyi Society w ośrodku Austrian Foundation for Development Research sąsiadującej z Uniwersytetem Wiedeńskim. Hasłem przewodnim spotkania było pytanie o schyłek globalnego kapitalizmu i możliwość jego interpretacji poprzez pryzmat przesłania „Wielkiej transformacji” i innych prac tego węgierskiego myśliciela.

mianem *regional planning*) odchodzi współcześnie w przeszłość, co przekłada się na niszczenie tkanki społecznej i wartości nierynkowych. Tego procesu należy się obawiać, choć na dobrą sprawę nie wiadomo w jaki sposób można mu się przeciwstawić. Odpowiednia jego diagnoza jest tylko początkiem drogi.

Wiedeńska konferencja była zatem doskonałą okazją do zapoznania się ze współczesną dyskusją nad myślą Polanyi'ego, a także do nawiązania kontaktów instytucjonalnych między Forum a International Karl Polanyi Society. Efektem

Dorobek Polanyi'ego wydają się być współcześnie odkrywany na nowo, przynajmniej w kręgu europejskim, przede wszystkim ze względu na postępujące procesy globalizacji i internacjonalizacji światowej gospodarki. Ekspansja kapitalizmu w wersji neoliberalnej, utowarowienie wielu sfer życia i dążenie do utworzenie globalnego rynku przywodzą bowiem na myśl krytyczną analizę porządku światowego z przełomu XIX i XX wieku, będącą chyba najdonioślejszą częścią dorobku Polanyi'ego. Ślady oporu wobec postępów globalnego kapitalizmu widać obecnie również w rosnących w siłę ruchach populistycznych, krytycznych wobec liberalnej demokracji, co przywodzi na myśl początki systemów totalitarnych w Europie. Porządek oparty na systemie suwerennych ekonomicznie społeczeństw zdolnych przeciwstawić się sile globalnego kapitału (określany przez Polanyi'ego

tego ostatniego będzie obecność prof. Clausa Thomasbergera—członka zarządu IKPS i pracownika Berlin University of Applied Sciences—na konferencji Forum w lutym 2020 roku. Prof. Thomasberger wygłosi jeden z referatów wiodących, w którym przybliży słuchaczom sylwetkę Polanyi'ego oraz stan debaty nad jego znaczącym dorobkiem naukowym.

Konferencje, spotkania, wydarzenia

- ⇒ Konferencja „**The Soul of Economics**”, 9-11 września 2019 r., Zurych, Szwajcaria.
Spotkanie organizowane przez Instytut Filozofii Uniwersytetu w Zurychu dekadę po kryzysie finansowym, który służy za punkt wyjścia do debaty nad kondycją współczesnej ekonomii jako nauki.
<https://soulofeconomics2019.weebly.com/>
Abstrakty należy przesyłać do dnia 16 czerwca 2019 r.
- ⇒ Czwarte sympozjum World Interdisciplinary Network for Institutional Research „**Global Capitalism and its National Varieties in an Era of Crisis**”, 16-18 grudnia 2019 r., Londyn, Wielka Brytania. Spotkanie poświęcone zróżnicowaniu globalnego kapitalizmu trzy dekady po upadku Bloku Wschodniego.
https://winir.org/?page=events&side=symposium_2019
Zgłoszeń należy dokonywać do 17 czerwca 2019 r.
- ⇒ Konferencja „**The Quest for Economic and Monetary Sovereignty in 21st Century Africa: Lessons to be Learnt and Ways Forward**”, 7-9 listopada 2019 r., Tunis, Tunezja.
Konferencja poświęcona ekonomicznej i monetarnej niezależności krajów afrykańskich pół wieku po dekolonizacji.
<https://socioeco.hypotheses.org/6489>
Zgłoszenia są przyjmowane do 17 czerwca 2019 r.
- ⇒ Warsztaty „**The Challenge of Market Socialism—Challenges to Market Socialism**”, 20-21 lutego 2020 r., Frankfurt, Niemcy. Warsztaty połączone z prezentacją badań naukowych uczestników poświęcone współczesnej koncepcji urynkowanej wspólnotowości.
http://heterodoxnews.com/HEN/attach/hen248/CfP_Market_Socialism.pdf
Termin zgłoszeń wyznaczono na 31 lipca 2019 r.
- ⇒ Konferencja „**Financialization and Development in the Global South**”, 26-28 listopada 2019 r., Buenos Aires, Argentyna. Tematem przewodnim konferencji będzie wpływ zjawiska finansjeryzacji na rozwój gospodarczy krajów rozwijających się, w tym w szczególności koncepcja wzrostu stymulowanego finansami oraz możliwości jego zastosowania w krajach na niższym poziomie rozwoju.
<https://www.somo.nl/conference-on-financialization-and-development-in-the-global-south-call-for-papers/>
Termin zgłoszeń mija 1 sierpnia 2019 r.
- ⇒ Czwarta konferencja z cyklu „**The Political Economy of Democracy and Dictatorship**”, 27-29 lutego 2020 r., Muenster, Niemcy. Przewodnym zagadnieniem konferencji są studia porównawcze z zakresu struktur governance oraz systemów władzy w kontekście ekonomii politycznej.
<https://www.wiwi.uni-muenster.de/loep/en/pedd>
Zgłoszenia abstraktów są przyjmowane do 2 września 2019 r.